

# **Učebné osnovy**

## **Nemecký jazyk**

ako 2. cudzí jazyk pre vyučovanie v 7.-9.ročníku základnej školy

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej Republiky dňa 19. septembra 2001 pod  
čísлом 1378 / 2001 – 41 s platnosťou od 1. septembra 2002

**Osnovy vypracovali:**

**Koordinátori:**

**Henrieta Boškovičová**

**Zina Murcinová**

**Autori:**

**Robert Saxer**

**Anna-Sophie Amschl**

**Iveta Bednáriková**

**Heinrich Heinrichsen**

**Edita Horváthová**

**Magdaléna Kalábová**

**Peter Knotz**

**Katarína Labašová**

**Šarlota Pavlíková**

## Úvod

Z hľadiska perspektívy primeraného vývoja je vek medzi 13. a 15. rokom veľmi dôležitý pre rozvoj kognitívneho, logického abstrahujúceho myslenia, pre zvýraznenie silnejšieho jazykového vedomia a pre uvedomelejšiu orientáciu na ciele svojho konania ako i na životné ciele, ale na druhej strane je poznačený citovým nepokojom a nevyrovnanosťou.

Úlohou metodického postupu pri vyučovaní cudzieho jazyka je zohľadniť tieto vývinové faktory a využiť ich na dosiahnutie rozvoja rečových zručností a schopností. Pri tom sa treba v primeranej forme orientovať na aktivitu a zmyslové vnímanie žiaka.

Do popredia však musia vystúpiť kognitívne, abstrahujúce a cieľavedomé faktory vyučovacieho procesu (napr. voľba povolania).

Východiskom pre vyučovanie cudzieho jazyka majú byť tak ako doteraz komplexné jazykové situácie, do ktorých sú integrované podľa možnosti veku primerané tvorivé schopnosti a postoje žiaka ako i sila jeho vedomia.

## Ciele

Ako pre 1.stupeň ZŠ, tak i pre 7.- 9.ročník ZŠ platí zásada, že vyučovanie cudzieho jazyka, ako i celý vyučovací proces, je úzko späté s mimoškolskými skúsenosťami žiaka.

Východiskom výučby cudzieho jazyka musia byť produktívne sily vedomia žiaka, predovšetkým prirodzená zvedavosť, spontánnosť, radosť z nových poznatkov, zmyslové vnímanie okolia, motorika a fantázia, ktorá sa v priebehu pubertálneho vývoja mení a získava iné formy vplyvom meniacich sa záujmov. Vyučovací proces treba zamerať na z roka na rok sa meniace vedomie žiaka, na jeho skúsenosti a na neustále sa rozširujúci rozsah záujmov.

Tak ako na 1.stupni ZŠ treba žiaka vnímať ako subjekt vyučovacieho procesu. Žiak sa musí stať jeho stredobodom. Pri plánovaní a realizácii vyučovacieho procesu musia byť zohľadnené jeho postoje, zážitky, potreby a záujmy.

V popredí by mali stáť hravé formy pracovného postupu a vyučovacieho procesu, ktoré sa však čoraz častejšie zameriavajú na praktické tvorivé ciele a vo vyšších ročníkoch na potreby životnej a profesijnej orientácie žiaka. Ústny prejav stojí naďalej na poprednom mieste, ale vo zvýšenej miere musia vystupovať do popredia stratégie čítania s porozumením a produktívne písomné aktivity.

Pritom treba dbať o to, aby v duchu všeobecných zásad opísaných v učebných osnovách bol žiak pripravený na reálnu komunikáciu v nemeckom jazyku podľa svojich individuálnych predpokladov, berúc podľa možností do úvahy rozdiely v osobných schopnostiach a v správaní.

Správanie a učenie sa žiaka tvorí integrálnu jednotu afektívnych, motorických a kognitívnych komponentov, pričom treba zohľadniť, že kognitívne komponenty vystupujú čoraz viac do popredia. Z tohto dôvodu musí byť celý proces vyučovania cudzieho jazyka už od základov riadený ako celok, pričom v súlade so stúpajúcou

mierou uvedomelosti žiaka je nutné vo zvyšujúcej sa miere použiť špecializované metodické postupy, najmä v kognitívnej oblasti.

Jazykové vyučovanie má pritom vychádzať z reálnych životných situácií, ktoré pre súčasný a budúci život žiaka nadobúdajú význam práve v súvislosti s využitím cudzieho jazyka. Všetky ostatné čiastkové oblasti procesu jazykového vyučovania - sprostredkovanie jazykových funkcií, rečových zručností, gramatiky a slovnej zásoby - musia byť odvodené od tohto cieľa a musí sa k nim spätne vracieť.

Ďalším dôležitým východiskom pre organizáciu vyučovania je zvedavosť žiaka a jeho radosť z objavovania, teraz už, prirodzene, v uvedomelejšej a cieľavedomejšej rovine. Preto je potrebné sústrediť sa na formy učenia sa pomocou objavovania a treba viesť žiaka vo zvýšenej miere k tomu, aby samostatne pristupoval k témam a situáciám a k ich zvládnutiu pomocou cudzieho jazyka.

## Obsah

### 1. Témy a situácie:

Témy sa orientujú na jednoduché požiadavky každodenného života, pričom ústna komunikácia je v popredí. Z tohto dôvodu sú to predovšetkým situačne orientované témy, ktoré môžu byť prezentované formou každodennej situácie a v každodennom dialógu. Využívajú sa pritom i krátke a jednoduché texty na počúvanie s porozumením a čítanie s porozumením, ako i jednoduché písomné aktivity, v rámci ktorých vypracúva žiak jednoduché texty k vybraným témam, resp. k témam vlastného záujmu. Cieľom tejto orientácie je, aby sa žiak dokázal vyjadrovať v jednoduchých rozhovoroch s nemecky hovoriacim partnerom k témam, o ktorých sa hovorí dennodenne.

V receptívnej oblasti musí žiak v obrysoch porozumieť obsah mediálnych produktov. Tematicky orientované vyučovanie umožňuje žiakom pochopiť vlastné zážitky a skúsenosti na sociálno-kultúrnom pozadí vlastnej krajiny a nemecky hovoriacich krajín.

#### A. Ja

- osobné údaje
- národnosť, reč
- telo a hygiena
- vlastnosti
- oblečenie, výzor, móda
- denný režim

#### B. Bezprostredné okolie

- rodina, výchova
- bývanie, bydlisko, poloha, miestnosti, zariadenie
- jedlá a nápoje

- priatelia, priateľstvo, vzťahy, láska
- idoly a vzory
- kontakty a konflikty

### **C. Širšie okolie**

- škola, vyučovanie, trieda
- aktivity pred vyučovaním, počas a po vyučovaní
- zdravie, choroby, lekár
- voľný čas, hry a šport, záujmy, oddych
- životné prostredie: Príroda, zvieratá, rastliny, počasie,
- ekológia
- mesto a vidiek
- peniaze a konzum / nakupovanie, vreckové
- dopravné prostriedky, dopravné komunikácie
- pošta, telefón
- prázdniny, cestovanie, turistika

### **D. Sprostredkované zážitky**

- naše mesto, naša dedina
- naša krajina a s nami susediace krajiny
- nemecky hovoriace krajiny
- sviatky
- masovokomunikačné prostriedky: kino, televízia, video
- moderné komunikačné prostriedky: počítač, internet
- reklama

### **E. Výrazy presahujúce rámec tém a situácií**

- kvantita, rozmery a miery (*drei, lang - kurz, Meter, Kilogramm*)
- priestorové a časové údaje (*oben - unten, dort, vor - hinter, gestern - heute, am, um, lange*)
- fyzické vlastnosti (*rund - eckig, schwach - stark*)
- zmyslové vnímanie (*rot - grün, süß -sauer, schön - hässlich*)

## **2. Jazykové funkcie - komunikačné zámery**

### **A. Všeobecné základné jazykové funkcie**

- otázka - odpoveď
- výzva ku konaniu - spätná reakcia
- informácia - spätná reakcia
- hodnotiace vyjadrenie - spätná reakcia

### **B. Vytvorenie a rozvíjanie sociálnych jazykových kontaktov**

- pozdraviť - rozlúčiť sa
- nadviazať kontakt (opýtať sa, vstúpiť, ponúknuť miesto atď.)
- predstaviť sa, predstaviť druhého

- opýtať sa, ako sa kto má
- poprosiť - poďakovať
- poprosiť o pomoc - reagovať na prosbu o pomoc
- vyjadriť formálne želania (napr. k Vianociam)
- ospravedlniť sa
- pýtať sa na význam slov
- hlásťovať
- požiadať o pomalšie a zreteľnejšie rozprávanie
- požiadať o zopakovanie vyjadrenia (výroku)
- vyjadriť, že niečomu rozumieme / nerozumieme
- pýtať sa, či nám partner rozumel / nerozumel
- požiadať o pomoc pri ústnom vyjadrovaní
- ustálené spojenia pri telefonovaní

### **C. Vyjadrenie subjektívnych pocitov a záujmov**

- želania
- čo sa mi páči a čo nie
- záujem a radosť
- nezáujem
- hnev a nespokojnosť
- nádej a očakávanie
- prosiť, žiadať
- súhlasiť
- zdráhať sa, odmietnuť
- vyzvať
- dovoliť - zakázať
- vystríhať
- vyčítať
- obhajovať sa
- kritizovať a sťažovať sa
- sľubovať
- chváliť - napomínať
- blahoželanie a vyjadrenie ľútosti

### **D. Zobrazenie skutočnosti**

- podať správu, rozprávať
- opisovať
- pomenovať, označiť
- usmerniť

### 3. Techniky a stratégie učenia sa

Techniky učenia sa predstavujú spôsob, ktorý uvedomele a plánovito používajú učiaci sa s cieľom pripraviť, riadiť a kontrolovať svoje učenie sa cudzieho jazyka. Dôležité je, aby učitelia ukázali učiacim sa spôsoby, ako majú sami prevziať iniciatívu za jednotlivé kroky učenia sa, to znamená aby mohli autonómne a samostatne plánovať, organizovať a uskutočňovať procesy učenia sa. Motivácia k učeniu pritom vychádza zo životných a učebných záujmov učiacich sa. Techniky učenia sa musia byť podporované stratégiami učenia sa. Z toho dôvodu ide vlastne o sprostredkovanie stratégií učenia sa, teda sledu úkonov, pri ktorých spolupôsobia techniky učenia sa s cieľom podporovať učenie. Je teda nutné, sprostredkovať učiacim sa čo možno najviac rôznych techník učenia sa, aby z nich mohli rozvinúť úspešné stratégie učenia sa.

Je veľmi dôležité sprostredkovať techniky a stratégie učenia sa integrované a kontinuálne spolu so systémom. Malo by sa začať s osvojovaním si tých stratégií a techník, ktoré sú relatívne ľahko zrozumiteľné a konkrétne a možno ich jednoduchým spôsobom použiť v praxi. Pokiaľ ide o zručnosti, odporúča sa spojiť techniky čítania s technikami práce so slovnou zásobou. To isté platí aj pre techniky písania, ktoré by mali byť spojené so získavaním a pochopením jazykových foriem (gramatických štruktúr).

#### Čítanie

- hľadať určité slová, ktoré uľahčia globálne a detailné porozumenie textu
- vyznačiť kľúčové slová a kľúčové frázy, ktoré sú najdôležitejšie pre zhrnutie obsahu
- na základe exemplárnych viet a textov vyhľadať funkciu jazykových foriem a vysvetliť ju vlastnými slovami
- vyznačiť dôležité informácie v texte
- všeobecný nácvik čítania aj v materinskom jazyku

#### Počúvanie

- všímať si intonáciu, melódiu vety a neverbálne znaky
- všímať si, označiť alebo spojiť s rôznymi gestami určité slová, gramatické formy a signály hovoriacich v kontexte
- používať vizualizačné techniky
- odvodzovať význam slov z kontextu
- tvoriť a overovať hypotézy
- nacvičovať techniky opakovania
- nacvičovať techniky zmysluplného učenia sa naspamäť
- robiť si poznámky

#### Písanie

- používať slovníky
- robiť si poznámky
- písať zhrnutie
- odpisovať
- prepracovať text (transferovať text z jedného žánru do druhého)

- opísať, vyjadriť, vysvetliť inými slovami pojem alebo výpoveď
- používať kartotéku slovnnej zásoby
- plánovať členenie textu
- písať podľa stručných hesiel

### **Hovorenie**

- (doslovné) opakovanie po niekom ( slov, textu, ktorý učiaci sa počul)
- hovorenie zároveň s niekým
- tichý monológ
- hovorenie nasпамáť orientované na myslenie, pochopenie
- používať kompenzačnú techniku opisu výrazu, na ktorý si učiaci sa práve nemôže spomenúť alebo ho ešte nepozná
- štrukturovať myšlienky
- nácvik ústnej reakcie
- hlasné čítanie orientované na myslenie, pochopenie
- experimentovanie s hlasom (hlasno – potichu, rýchlo, pomaly atď.) pri čítaní krátkych ( napr. lyrických ) textov

### **Slovná zásoba**

- viesť si zošit na slovnú zásobu
- odvodzovať význam slov
- systematizovať a štrukturovať slovnú zásobu
- rozumieť slovníkom
- vyhľadať si informácie v slovníkoch
- značiť si nové slovíčka
- cvičenia so slovíčkami
- opakovať
- hľadať analógie ( s materinským jazykom, prvým cudzím jazykom, internacionalizmami)
- používať vizualizačné techniky
- trénovať pamäť

### **Gramatika**

- viesť si gramatický zošit pod vedením učiteľa
- spájať nové s už známym, používať známe princípy tvorenia slov na tvorenie nových foriem
- odvodiť gramatické pravidlá z exemplárnych viet, príp. textov
- používať mnemotechnické pomôcky
- porovnávať jazyky vzájomne medzi sebou
- prenášať znalosti z materinského jazyka
- samostatne nachádzať, formulovať a potom používať pravidlá
- používať učebné pomôcky
- odhadnúť význam slov na základe pravidiel jazyka

## 4. Rečové zručnosti

### Základné predpoklady

- Ťažisko získavania jazykových znalostí zostáva v oblasti ústnej komunikácie predovšetkým v dialógoch
- Základom a všeobecným cieľom zostáva používanie jazyka v jednoduchých každodenných situáciách
- Ako základ procesu vyučovania cudzieho jazyka slúžia krátke a jednoduché autentické texty z každodenného života (napr. listy) a jednoduché krátke literárne útvary (napr. krátka próza, básne)
- Okrem toho je potrebné pripravovať žiaka dorozumieť sa vo vlastnom sociálnom prostredí.

### Interakcia

- rozprávať sa o témach známych z každodenného života a o témach týkajúcich sa vlastných záujmov
- v jednoduchých rozhovoroch vyjadriť a zdôvodniť osobné záľuby a averziu
- jazykové impulzy a reakcie (napr. otázka - odpoveď, výzva a reakcia na ňu) v jednoduchých základných vyjadreniach
- krátke dialógy s použitím pripraveného vzoru dialógu
- sprostredkovať a zisťovať jednoduché údaje v každodenných situáciách (miesto, vzdialenosť, čas, cena, vek), vzťahujúce sa najmä na sociálne okolie a oblasti vlastných skúseností
- zistiť a vyjadriť želania, záľuby a pocity jednoduchými zvratmi

### Recepcia

#### A. Počúvanie a zrakové vnímanie s porozumením

- porozumieť každodenným rozhovorom, vedeným v jasnom a jednoduchom spisovnom jazyku
- pozorovaním neverbálnych znakov (gestikulácia, mimika) pochopiť obsah komunikácie a rozpoznať a pomenovať emócie
- porozumieť najdôležitejším informáciám v jednoduchých návodoch a pokynoch
- sledovať dej krátkych, jednoducho podaných príbehov
- porozumieť najdôležitejším informáciám v audionahrávkach (krátke správy v rádiu, verejné oznamy a hlásenia) z okruhu vlastných záujmov
- zachytiť a pomenovať atmosféru pomocou zvukov a hudby

#### B. Čítanie a zrakové vnímanie s porozumením

- porozumieť jednoduchému opisu udalostí, pocitov a želaní v osobných písomnostiach
- porozumieť krátkym textom s jasnou obsahovou štruktúrou
- porozumieť hlavným informáciám a myšlienkam z oblasti známych tém v mládežníckych časopisoch

- porozumieť jednoduchým, jasne formulovaným návodom, ktoré sa týkajú o vecí a činností každodenného života
- letmo preletieť očami krátke texty a nájsť podstatné detaily
- reflektovať a zachytiť symboliku obrazu , piktogramy a reč farieb

## **Jazyková produkcia**

### **A. Monologický ústny prejav**

- hovoriť sám o sebe
- opísať želania a plány
- zreprodukovať obsah krátkych jednoduchých textov

### **B. Písanie**

#### *a/ Reproductívne písanie*

- odpisovanie a písanie podľa diktátu
- písanie / zaznamenávanie poznámok

#### *b/ Produktívne písanie*

- opísať osoby a miesta
- písať jednoduchú korešpondenciu a odpovedať na ňu
- meniť texty z rôznych perspektív
- používať vizuálne pomôcky pri písaní textu (kresby, fotomontáže)
- v textoch používať priamu reč
- kreatívne formy písania
- krátke písomné projekty

## **5. Druhy textov**

- literárne texty: krátke poviedky, básne, bájky, rozprávky, komiksy, piesne, hrané scény
- mediálne texty: jednoduché texty z mládežníckych časopisov, interview, texty z rádia (napr.: správa o počasí), podľa možnosti krátke ukážky z televízie
- bežné texty: pohľadnica, list, kuchársky recept, program, plagát, nápis, návod na použitie, pracovný návod, jedálny lístok, katalóg, inzerát
- informačné a vecné texty (o iných krajinách, o zvieratách)
- mládežnícke časopisy
- dialogické texty ( krátke scény, skeče )
- reklamné texty ( v novinách, na plagátoch )

## **6. Slovná zásoba; Tvorenie slov**

Rozlišujeme produktívnu a receptívnu slovnú zásobu

- a) produktívna slovná zásoba: slová a zvraty, ktoré by mal žiak používať v písomnom i ústnom prejave

- b) receptívna slovná zásoba: slová a zvraty, ktoré by mal žiak pri počúvaní a čítaní rozumieť, ale nemusí ich aktívne používať

So slovnou zásobou treba pracovať z troch rôznych perspektív:

- **Obsahovo-sémantická** perspektíva je najdôležitejšia: vzťahuje sa predovšetkým na slovné druhy, ktoré sprostredkovávajú konkrétny význam: sloveso, podstatné meno, prídavné meno, príslovka a číslovky. Slová týchto slovných druhov a z nich vytvorené slovné zvraty, ktoré tvoria produktívnu slovnú zásobu vyplývajú z tém, uvedených v kapitole "Témy".
- **Intencionálna** (zámerová) perspektíva sa vzťahuje v prvom rade na jazykové prostriedky, ktoré vyjadrujú jazykové funkcie a komunikačné zámary alebo slúžia k diferencovaniu alebo odstupňovaniu výpovedí. Preto sa primárne nemajú učiť v súvislosti s gramatikou, ale v celkovej súvislosti s výrazmi v konkrétnych situáciách, aby bola evidentná ich emocionálna kvalita. Týka sa to najmä spôsobových sloves, častíc a ich vetných ekvivalentov.
- **Gramaticky-formálna** perspektíva sa vzťahuje prevažne na tie slovné druhy, ktoré vyjadrujú najvšeobecnejšie významy, súvislosti a pomery: členy, zámená, predložky, spojky. Vyučujú sa / sprostredkujú/ sa v úzkom spojení s gramatickými štruktúrami a tvoria preto podstatnú časť kapitoly gramatika.

Produktívna slovná zásoba by mala na konci posledného ročníka obsahovať analogicky k úrovni jazykových vedomostí podľa úrovne Waystage (A2) asi 1000 slov. Výber slov a slovných zvrátov, z ktorých sa skladá slovná zásoba vyplýva predovšetkým z obsahovo-sémantickej perspektívy. Preto sa neuvádza žiadny zoznam slov, ktoré má žiak ovládať. Medzinárodne používané zoznamy slovnej zásoby na úrovni Threshold - B1 (Zertifikat Deutsch, Österreichisches Sprachdiplom ) môžu pomôcť učiteľovi orientovať sa, ale je potrebné prispôbiť ich jazykovým predpokladom žiaka.

Veľmi dôležitá receptívna oblasť je tvorenie slov - receptívna preto, že žiak nemusí samostatne tvoriť slová v nemeckom jazyku. Znalosti pravidiel tvorenia slov by mu mali uľahčiť, domyslieť si resp. odvodiť si význam neznámych zložených slov a odvodených slov z kontextu. Je to o to dôležitejšie, že niektoré slová utvorené ad hoc (len pre daný prípad) nemožno nájsť v slovníku. Pravidlá tvorenia slov sa vysvetľujú v súvislosti so sémantickým a gramatickým obsahom na tých miestach, kde sa v texte vyskytujú.

Je potrebné rozlišovať pôvodné prostriedky tvorenia slov, pri ktorých si uvedomujeme spôsob vytvorenia slova a s ním spojený význam slova (napr. *Etwas ist machbar*), a lexikalizovanú formu, pri ktorej si už tvorbu slova neuvedomujeme, iba ju aktuálne vnímame a stala sa už pevnou významovou jednotkou resp. slovom a je možné ho nájsť už i v slovníku (napr. *Es ist wunderbar*.)

### **Zložené slová / Kompozitá:**

Významové súvislosti : *Reise-/bus/büro/lust/koffer*

### **Odvodené slová:**

Predpony: *un-glücklich*

Prípony : *Schön-heit, Sitz-ung*

Spodstatnenie: *das Schreiben*

Skrátené slová: *Uni ( Universität )*  
Skratky : *UNO ( United Nations Organisation )*

## 7. Výslovnosť a intonácia

Výslovnosť je potrebné nacvičovať od začiatku krok za krokom v súvislosti s interaktívnymi formami ( minidialógy, dialógy, nácvikové dialógy s obmieňaním osôb). Je potrebné pracovať v niekoľkých rovinách:

a/ V prvom rade ide o vyjadrenie a rozvoj jazykových funkcií, melódie jazyka v primeraných životných situáciách na príkladoch rôznych hovorových situácií, ktoré sa používajú a precvičujú v rôznych interaktívnych formách.

b/ Zároveň je potrebné systematicky precvičovať artikuláciu a zreteľnú výslovnosť hlások a kombinácie hlások.

c/ Zároveň je potrebné viesť žiaka k tomu, aby si v súvislosti s písomným prejavom uvedomil vzťahy medzi hláskami resp. hláskovými zoskupeniami a písmenami resp. zoskupeniami písmen.

Výslovnosť je, podľa možností, potrebné nacvičovať hravou formou, pomocou vhodných textov ( jazykolamy, krátke dialógy, rytmicky a štýlovo jednoznačne zostavené texty, kombinácie s hudobnými prvkami).

Osobitný výcvik vyžadujú hlásky nemeckého jazyka, ktoré sa v slovenskom jazyku nevyskytujú ( prehlásky *ö, ü* ) alebo sa píše inak: *v, ß, ch, sch, tsch*

## 8. Ortografia

Správny pravopis slov a textov sa dosiahne recepciou a produkciou textov a v rámci nácviku gramatických väzieb ( predovšetkým písanie veľkých písmen u podstatných mien, interpunkcia) a pri nácviku výslovnosti a intonácie ( predovšetkým písanie slov) Pri nácviku pravopisu treba upozorniť na základné pravidlá:

1. Pravopis slov, hlások a písmen
2. Písanie veľkým a malým písmenom
3. Interpunkcia: bodka, čiarka, výkričník, otáznik, dvojbodka, úvodzovky
4. Delenie slabík

V rámci vyučovania treba používať nový pravopis, pričom treba brať do úvahy, že do roku 2005 je v platnosti i starý pravopis a preto sa tento vyskytuje i v mnohých textoch.

## 9. Jazykové prostriedky - gramatika

- A. Základné vetné modely nemeckého jazyka
- B. Hlavná veta a rámcová konštrukcia hlavnej vety
- C. Vedľajšia veta a rámcová konštrukcia vedľajšej vety
- D. Rámcová konštrukcia vetných členov a tvorenie prívlastku
- E. Kombinácia viet a vetných členov
- F. Časovanie
- G. Skloňovanie

Osvojovanie si a precvičovanie gramatických štruktúr napomáhajú zvládnutiu rečových zručností a mali by byť cieľavedome využívané k rozširovaniu slovnej zásoby. Gramatické štruktúry sa nevyučujú sa izolovane, ale v súvislosti s rozvíjaním rečových zručností a so spracovávaním tém.

Pri ťažkostiach, ktoré vznikajú z rozdielov medzi slovenským jazykom a nemeckým jazykom, možno odporúčať metódy kontrastívneho porovnávania materinského jazyka a nemeckého jazyka, resp. prvého cudzieho jazyka.

## A. Základné vetné modely a ich rozvíjanie

- + podmet + prísudok: Wer? Was? - Mein Bruder studiert. Die Bäume blühen
- + doplnok k podmetu: Wer ist das? Das ist mein Freund. - Was ist das? Das ist mein Handy. - Wie heißt du? Monika.
- + predmet v akuzatíve: Wen rufst du an? Meine Mutter. - Was liest du? Einen Krimi.
- + predmet v datíve: Wem gehört die Tasche? Mir.
- + príslovkové určenie miesta a smeru: Wo ist Karin? Im Kino. - Woher kommst du? Aus Nitra. - Wohin gehen wir heute? In die Disco.
- + príslovkové určenie času: Wann beginnt der Film? Um 20 Uhr. - Seit wann gibt es bei uns Handys? Seit ungefähr 10 Jahren. - Bis wann bleibst du in Wien? Bis 15. Juni. - Wie lange dauert ein Fußballspiel. Neunzig Minuten. - Wie oft warst du in Prag? Zweimal.
- + príslovkové určenie spôsobu: Wie ist das Wetter? Es ist kalt. - Wie viel kostet das? 200 Schilling.
- + doplnok k adjektívu: Wie groß, lang atd'.
- + „Es“ ako časť prísudku: Es regnet.
- + vetné modely z 3 častí:
  - a predmet v datíve + predmet v akuzatíve: *geben, bringen, holen*
  - b predmet v akuzatíve + smerové príslovkové určenie: *setzen, stellen, legen, hängen*
- + predložkový predmet na jednoduchých príkladoch: *An wen? (osoby) Woran? (veci, pojmy): denken an, warten auf, sich freuen über*
- + predložky
  - s akuzatívom: *durch, für, gegen, ohne, um*
  - s datívom: *aus, bei, mit, nach, von, zu*
  - s akuzatívom + datívom: *an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen*
- + "Es" na mieste podmetu v úvodných formuláciach vedľajších viet: *Es stimmt, dass....., es ist schön, dass.....*
- + rozvíjanie:
  - a rozvíjanie holých viet ( pomocou zvyčajných vetných členov) aspoň o ďalší voľný údaj: *Ich gehe morgen in die Stadt.*
  - b rozvíjanie holých viet pomocou prísloviek (*leider*) a častíc (*noch, erst, schon*)
  - c negácia *nicht*: *Ich kenne diesen Mann nicht. Ich fahre heute nicht in die Stadt.*

## B. Rámcová konštrukcia hlavnej vety s variantmi

- a formy rámcovej konštrukcie hlavnej vety
  - + jednodielne kmeňové slovesá : *Sie steht auf der Straße.*
  - + slovesá s odlučiteľnými predponami: *Sie steht jeden Tag um 7 Uhr auf.*

- + spôsobové slovesá: *ich kann, muss, darf, will, mag .....essen.*
- + Konjunktív II. – najbežnejšie formy používané v každodennom živote: *würde, hätte, wäre, könnte*
- + perfektum, präteritum plnovýznamových, pomocných a spôsobových slovies
- + neurčitok: *Wir gehen heute schwimmen. Ich lasse dich heute nicht fortgehen. Es freut mich, Sie kennen zu lernen.*

- b varianty umiestnenia slovesa ( sloveso na prvom mieste vo vete )
  - + zisťovacia otázka
  - + rozkazovací spôsob ( s vlastnou imperatívnou formou slovesa )
  - + inverzia ( podmet nie je na prvom mieste )

### C. Rámcová konštrukcia vedľajšej vety

- + uvádzacie slovo na začiatku - sloveso na konci
- + vety s *weil, wenn* ( v oznamovacom spôsobe )
- + vedľajšie vety so spojku *dass*

### D. Rámcová konštrukcia vetných členov

- + základná konštrukcia: člen + podstatné meno: *das Auto, ein Kind*
- + *Welche, welcher, welches? Welches Auto gehört dir?. Dieses Auto*
- + *Was für ein/e? Was für ein Kleid möchten Sie? Ein grünes Kleid.*
- + *Wie viele? Wie viele Katzen habt ihr? Wir haben drei Katzen.*
- + aktivizovanie prvej časti konštrukcie:
  - nahrádzovanie určitého člena negáciou *kein*, ukazovacím zámenom ( *dieser* ), prívlastňovacím zámenom ( *mein, dein* atď. ) a základnou číslovkou ( *zwei, drei* atď.)
- + rozvíjanie vety skloňovaným prídavným menom (v nominatíve a akuzatíve ):*das grüne Kleid*
- + nahradenie genitívu pomocou *von* : *Das Auto vom Lehrer*

### E. Kombinácie viet a vetných členov

- + prirad'ovacie súvetie: kombinácie hlavných viet so spojku (*und, aber, oder, sondern, denn*) a bez spojky
- + podrad'ovacie súvetie: kombinácie hlavnej vety a vedľajšej vety

### F. Skloňovanie

- + určitý člen + podstatné meno ako základ: *die Vase, der Tisch, das Buch*
- + neurčitý člen a jeho negácia: *(k)eine Vase, (k)ein Tisch, Buch*
- + bez člena: *(Christine, Huber, Deutschland, Wien, ich trinke Milch)*
- + singulárne slová - pomnožné podstatné mená: *die Milch, das Fleisch - die Eltern, die Ferien*
- + nominatív - akuzatív - datív
- + skloňovanie prídavných mien (nominatív - akuzatív po určitom a po neurčitom člene)
- + stupňovanie adjektívnych prísloviek (*schön - schöner - am schönsten* )

- + osobné, zvrtné, privlastňovacie, ukazovacie zámeno v nominatíve, akuzatíve, datíve
- + transfer koncovky člena na jeho náhradu : *der / dieser*
- + nahradenie genitívu pomocou *von* ( *die Eltern von Brigitte* )

## G. Časovanie

- + základný tvar: neurčitok
- + základné časovanie (prítomný čas) s odlišnosťami (*ich fahre/gebe -du fährst /gibst* atď.)
- + špeciálne skupiny slovík: s odlučiteľnými predponami (*auf/stehten, her/kommen* atď.), slovesá s neodlučiteľnými predponami (*be-, ge-, er-, ver-, zer* ), zvrtné slovesá (*sich freuen* atď. ), slovesá s príponou *-ieren* (*telefonieren* atď.)
- + rozkazovací spôsob: *Geh! Geht! Gehen Sie! Gehen wir!*
- + perfektum a préteritum plnovýznamových slovík, pomocných slovík a modálnych slovík
- + Partizip II (príčasie minulé) pravidelných a nepravidelných slovík

# V y u č o v a c í p r o c e s

## 1. Metodické základy

- Vyučovacie procesy a metodika výučby by nemali byť založené na tom, že prvoradá je informácia od učiteľa, ale učiteľ má dať impulz a viesť žiaka k samostatnému a autonómnemu učeniu. Žiaka je potrebné "naučiť učiť sa" . K tomu patrí nácvik tréning počúvania s porozumením, čítania s porozumením a zrakového vnímania.
- V 7.- 9.ročníku treba v prvom rade podporovať syntetické myslenie a konanie žiaka, to znamená pestovať schopnosť prenášať aj na iné predmety (predovšetkým jazykové) to, čo sa na vyučovaní cudzieho jazyka naučili, vedieť to využiť, resp. vedieť využiť vedomosti nadobudnuté v iných predmetoch na vyučovaní cudzieho jazyka.
- Okrem toho je potrebné, aby sa vo zvýšenej miere dostal do popredia kontrastívny pohľad na jazyky, vychádzajúci z materinského jazyka a z prvého cudzieho jazyka, ktorý žiak ovláda. Tým nemáme na mysli vyučovanie pomocou prekladov, ale využitie pomocnej funkcie materinského jazyka, resp. prvého cudzieho jazyka pri hlbšom vníkaní do štruktúry nemeckého jazyka.
- Možnosti a formy medzipredmetovej spolupráce s učiteľmi iných predmetov treba využívať systematicky a cielene – predovšetkým s ohľadom na požiadavky budúceho povolania a na sprostredkovanie vecných vedomostí.
- Vyučovanie nemeckého jazyka má v ročníkoch 7. - 9. základnej školy spravidla túto týždennú hodinovú dotáciu:
  - 7.ročník: 2-3 hodiny
  - 8.ročník: 2-3 hodiny
  - 9.ročník: 2-3 hodiny
- Vytýčený učebný cieľ na konci 9.ročníka po celkove 200 hodinách sa orientuje na úroveň Waystage ( A2 ) , definovaný v European Framework for Reference of

language learning and teaching (Spoločnom európskom referenčnom rámci pre vyučovanie a učenie sa cudzích jazykov).

## **2. Úspešnosť vyučovacieho procesu:**

### **a) Tvorba a formy testov :**

- Skúšanie tvorí záverečnú časť metodického postupu vyučovania cudzieho jazyka: Testovanie musí mať komunikatívny charakter a jeho cieľom je preskúšanie a kontrola úrovne ovládania cudzieho jazyka resp. stupeň napredovania v cudzom jazyku. Test môže obsahovať iba javy, ktoré boli v rámci vyučovania precvičované. Týka sa to tak obsahu ako i formy testu. Z tohto dôvodu sa musia všetky zručnosti testovať v primeranom kontexte.
- Skúšanie je zároveň i východiskom pre plánovanie ďalších cieľov vo vyučovaní . Na základe tejto dvojitej funkcie skúšania musia formy testov zodpovedať formám cvičení, používaných na vyučovaní resp. musia byť od nich odvodené.
- Z rôznorodosti cvičení vychádza i rôznorodosť testov: Je potrebné všetky relevantné časti vyučovania cudzieho jazyka preskúšať izolovane alebo v ich kombináciách.
- Základom a predpokladom pre tvorbu testov je permanentné pozorovanie výkonnosti žiakov a ich napredovanie zo strany vyučujúceho i pri aktivitách, ktoré nemajú testovací charakter, V rámci skúmania je potrebné v pravidelných odstupoch vsadiť do vyučovacieho procesu výkonnostné testy pre kontrolu žiaka i pre učiteľa, či žiaci napredujú a v akej miere, a či sú dosahované predpísané ciele.

### **b) Hodnotenie**

- Hodnotenie výsledkov žiaka sa vykonáva podľa všeobecných pravidiel a osnov veku zodpovedajúcou formou. V popredí je stupeň ovládania cudzieho jazyka, teda jazykové schopnosti a až okrajovo vedomosti. Vecné vedomosti by mali len v nevyhnutne potrebnom rozsahu napomôcť hodnoteniu. Hodnotenie žiaka sa riadi platným klasifikačným poriadkom škôl Slovenskej republiky.
- Hlavným cieľom hodnotenia výsledkov je preskúšanie resp. kontrola stavu jazykovej úrovne v spojení s napredovaním žiaka, ktorá slúži ako informácia pre učiteľa, ale i žiaka o momentálnom stave jeho jazykových schopností. Až v druhom rade má hodnotenie výsledkov slúžiť ako základ pre známky a klasifikáciu.
- Popri známkach by malo byť i verbálne hodnotenie pevnou súčasťou zisťovania znalostí. Katalóg kritérií hodnotenia zabezpečuje, že toto hodnotenie je vytvorené zrozumiteľne, je zdôvodnené a pre žiakov a jeho rodičov jednoznačné.
- Hodnotenie výsledkov sa vykonáva na báze kvantitatívnych alebo kvalitatívnych (celkových/všestranných, holistických) metód hodnotenia. Kvantitatívne metódy môžu byť používané na hodnotenie výsledkov v oblasti vnímania jazyka (počúvanie s porozumením a čítanie s porozumením) a v oblasti jazykového systému ( slovná zásoba, gramatika), kvalitatívne metódy by mali byť využívané v oblasti interakcie (dialógy) a v oblasti jazykového prejavu (monológy, písanie).
- Pri stanovení známky v rámci kvalitatívneho hodnotenia výsledkov ( rozprávanie s chybami ) je potrebné brať do úvahy pomer medzi percentuálnou kvótou chýb a hodnoty jednotlivých známok v platnom klasifikačnom poriadku.
- Kvalitatívne metódy hodnotenia výsledkov vyžadujú individuálne, subjektívne zhodnotenie vyučujúceho, čo môže byť zobjektivizované na základe katalógu kritérií hodnotenia. Kvalitatívne hodnotenie by malo byť predovšetkým pozitívne,

tzn. v prvom rade treba stanoviť, čo skúšaný žiak pri písomnom alebo ústnom skúšaní produkoval. Až v druhom rade sa prizera na nedostatky, chyby a slabé miesta v jazykovom prejave a majú byť tieto základom pre zníženie známky.

- Pri hodnotení výsledkov musí vyučujúci brať do úvahy nielen momentálny stav jazykových vedomostí, ale i v zmysle ďalšej motivácie k učeniu i napredovanie žiaka pri vyučovaní.
- Celkové hodnotenie výsledkov žiaka na konci školského roka by malo byť v každom prípade kvalitatívne/celkové .

Pri tom treba brať do úvahy tieto komponenty/ zložky:

1. Stále výsledky počas celého školského roka
2. Napredovanie vo vyučovaní
3. Výsledky záverečného testu

Nikdy nesmie záverečné hodnotenie závisieť od jediného výsledku jednej skúšky/skúšania alebo od niekoľkých jednotlivých skúšok.